

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

Hej, Salam, Bawo ni

- Förskolans arbete med flerspråkighet

Namn: Lova Kronlid och Rebecka Lindström

Program: Förskolläraryrket

Uppsats/Examensarbete: 15 hp
Kurs: LÖXA2G
Nivå: Grundnivå
Termin/år: HT2022
Handledare: Alexandra Söderman
Examinator: Johannes Lunneblad

Nyckelord: Flerspråkighet, språkutveckling, mångkultur, uppfattningar

Abstrakt

Syftet med studien är att synliggöra förskollärares uppfattningar om språkutvecklande arbete med flerspråkighet i förskolans verksamhet. Frågeställningarna var följande: Hur beskriver förskollärare arbetet med flerspråkighet i förskolan? samt Vilka uppfattningar kring språkutvecklande arbete kan identifieras i dessa utsagor? Fenomenografi utgör arbetets teoretiska ramverk. Som forskningsmetod har vi använt intervjuer som genomförts med tre förskollärare på tre olika förskolor. Intervjusvaren tolkades samt analyserades i relation till teorin och resultatet visar bland annat att förskollärare uppfattar flerspråkighet som en stor tillgång, men att det å andra sidan finns hinder för att detta arbete ska uppfattas som lyckat. Förskollärare uppfattar att de behöver mer resurser för att uppnå läroplanens mål och att det krävs tydligare riktlinjer när det gäller språkutveckling hos barn med annat modersmål än svenska.

1 Förord

Nu börjar vår tre och ett halvt år utbildning att lida mot sitt slut, vi är en termin bort från att få kalla oss själva för färdigutbildade förskollärare. Vår utbildning har minst sagt varit speciell då en pandemi kom redan två månader in i utbildningen. Men här sitter vi nu, proffs på zoom och har en massa nya erfarenheter och kunskap. Tiden har gått mycket fortare än vad man kunnat tro och nu är det inte långt kvar. Allt vi har lärt oss under åren kommer vi att ta med oss och bli de bästa förskollärarna vi bara kan bli. Vi är mer redo än någonsin!

Vi vill rikta ett stort tack till alla förskollärare som har varit delaktiga i våra intervjuer. Utan er hade inte studien varit möjlig att genomföra. Vi vill hädanefter tacka vår handledare Alexandra Söderman för ett fantastiskt samarbete. Vi har tack vare dig fått stöttning i processen från vår idé till nu färdig uppsats. Tack!

2 Innehållsförteckning

Innehållsförteckning

1 FÖRORD	3
2 INNEHÅLLSFÖRTECKNING	4
3 INLEDNING	5
4 SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR	6
5 TIDIGARE FORSKNING	6
5.1 PERSPEKTIV PÅ SPRÅK OCH BARNNS SPRÅKLÄRANDE	6
5.2 FÖRSKOLANS ARBETE MED SPRÅKUTVECKLING	9
5.2.1 <i>Leken</i>	9
5.2.2 <i>Litteraturläsningen, rim och ramsor</i>	10
5.3 FÖRSKOLANS ANSVAR ATT INKLUDERA ALLA BARNNS SPRÅK	12
6 TEORETISKT UTGÅNGSPUNKT	14
7 METODOLOGISK ANSATS OCH GENOMFÖRANDE	15
7.1 OM INTERVJU SOM FORSKNINGSMETOD	16
7.2 GENOMFÖRANDE	16
7.3 URVAL	17
7.4 RELIABILITET OCH VALIDITET	18
7.5 ETISKA ASPEKTER	18
8 RESULTAT	20
8.1 UPPFATTNING 1: SPRÅK SOM OLIKA FÖRMÅGOR	20
8.1.1 <i>Språk som talad kommunikation</i>	20
8.1.2 <i>Språk som kommunikationsförmåga bortom det talade språket</i>	20
8.1.3 <i>Flerspråkighet som berikande tillägg till språkutveckling</i>	21
8.2 UPPFATTNING 2: SPRÅK SOM ETT KUNSKAPSOMRÅDE	22
8.2.1 <i>Pedagogiska verktyg som möjlighet för flerspråkighet</i>	22
8.2.2 <i>Barns språkutveckling som kunskapsområde för förskollärare</i>	23
8.2.3 <i>Arbetet med flerspråkighet kan lyckas eller misslyckas</i>	24
8.3 UPPFATTNING 3: FLERSPRÅKIGHET SOM MÖJLIGHET I ETT DEMOKRATISKT SAMHÄLLE	25
8.4 UPPFATTNING 4: FLERSPRÅKIGHET SOM HINDER FÖR ATT UPPFYLLA FÖRSKOLLÄRARENS UPPDRAG	26
8.4.1 <i>Flerspråkiga vårdnadshavare som ett hinder</i>	26
8.4.2 <i>Kompetens och resurser som ett hinder</i>	27
8.4.3 <i>Olikheter i barngruppen som ett hinder</i>	28
9 DISKUSSION	29
9.1 SPRÅK SOM EN FRÅGA OM OLIKA FÖRMÅGOR	29
9.2 ATT FÖRSTÅ SPRÅK SOM KUNSKAPSOMRÅDE	30
9.3 OM SPRÅK OCH FLERSPRÅKIGHET SOM DEMOKRATISK FRÅGA	32
9.4 FÖRSKOLLÄRARENS KOMPLEXA UPPDRAG	33
10 PEDAGOGISKA SLUTSATSER OCH FÖRSLAG TILL FORTSATT FORSKNING	35
11 REFERENSLISTA	37
12 BILAGOR	40
12.1 BILAGA 1: MAIL TILL DELTAGARE	40
12.2 BILAGA 2: INTERVJUFRÅGOR	41

3 Inledning

I dagens svenska samhälle finns det en stor mängd språk utöver svenskan runt omkring oss, och vi blir exponerade för nya språk hela tiden. Det innebär att barn under sin uppväxt förväntas stöta på andra språk än sitt modersmål, redan från tidig ålder. Förskolan är en sådan språklig miljö där barn med olika språkliga erfarenheter möts. Allt fler förskolor utvecklar sitt arbete med flerspråkighet då det i dagens läge finns en större mångfald på förskolorna än vad det gjorde för trettio år sedan. Skolinspektionen (2017, s. 8) framför i en rapport att idag talar ungefär vart femte förskolebarn i Sverige fler än ett språk och eftersom språket är centralt för att kunna fortsätta det livslånga lärandet i utbildning och arbete så är det viktigt för barnen att de så tidigt som möjligt ges möjlighet att utveckla sina språkliga färdigheter. Detta ställer i sin tur krav på förskolans personal, som behöver ha strategier för hur de ska stimulera barnen att använda alla sina språk.

Det kan låta motsägelsefullt men i takt med att förskolan blir allt mer flerspråkig så kan det pedagogiska arbetet med språkutveckling hamna i skymundan. Arbetet med flerspråkighet i förskolan är något som är i ständig utveckling, men det har genom våra erfarenheter på VFU blivit synligt att det finns utmaningar i uppdraget för förskollärare med flerspråkighet arbetet.

I "läroplanen för förskolan (Lpfö18, 2018, s. 4) står det som förskolans uppdrag att barn med annat modersmål ska ges möjlighet att utveckla både det svenska språket samt det modersmål som barnet kan ha. Det är därför viktigt att tidigt fånga upp barnen och kontinuerligt utveckla språkutvecklingen hos barn som är flerspråkiga. På en nationell nivå styrs förskolans verksamhet av den politiken som finns i Sverige. Det finns idag förslag som kan utmana förskolans värdegrund genom bland annat språktester. Därför har pedagoger och huvudmän ett ansvar att värna om förskolans styrdokument och värdegrund för barns mänskliga rättigheter och för barns bästa.

Utifrån våra erfarenheter på VFU och Skolinspektionens rapport har intresset för ämnet kring förskollärares arbete med flerspråkighet växt fram och är därmed argumentet för att undersöka detta. Vi vill undersöka om det finns ett sammanhang mellan hur förskollärare arbetar med just flerspråkighet samt vad deras uppfattningar om arbetet är. För att undersöka

detta ämne har vi tillämpat tre intervjuer med tre förskollärare för att få syn på deras uppfattningar och erfarenheter.

4 Syfte och frågeställningar

Syftet med denna studie är att synliggöra förskollärares uppfattningar om språkutvecklande arbete med flerspråkighet i förskolans verksamhet. Våra frågeställningar ser ut på följande vis:

- Hur beskriver förskollärare arbetet med flerspråkighet i förskolan?
- Vilka uppfattningar kring språkutvecklande arbete kan identifieras i dessa utsagor?

5 Tidigare forskning

I detta avsnitt redogör vi för den tidigare forskning som har relevans för vårt arbete. Under rubriken *“Perspektiv på språk och barns språklärande”* redogörs för övergripande perspektiv på språk samt flerspråkiga barns identitetsutveckling. Under nästföljande rubrik *“Förskolans arbete med språkutveckling”* skriver vi om hur bland annat leken, litteraturläsningen och gemenskapen har inverkan på barns språkutveckling. Den sista rubriken *“Förskolans ansvar att inkludera alla barns språk”* berör förskolans ansvar samt förskollärares förhållningssätt gällande barn med annat modersmål. Avsnittet avslutas med en kort summering

5.1 Perspektiv på språk och barns språklärande

Alla människor kommunicerar på något sätt och det finns flera definitioner av vad språk är. Wedin (2017, s.19) hävdar att ett utvecklat språk kan användas inom ett folkslag när gruppen har behov av att uttrycka något. Det finns omkring 5000-6000 mänskliga språk världen över. Språk innefattar all typ av kommunikation, och exempelvis djurens kommunikationssystem, trafikskyltar och notskrift för musik samt ansiktsuttryck, gester och tonlägen kan definieras som språk i vid mening.

Wedin (2017, s.19) förklarar vidare att man kan dela in språk i två huvudkategorier, verbalt språk och icke-verbalt språk. Det verbala språket innebär mänskligt språk med grammatik och ord. Det kan inte helt ersätta det icke-verbala språket. Vi har till exempel svårare att uttrycka starka känslor med verbalt språk. Det icke-verbala språket är däremot sådant som djurens

signalsystem, människans kroppsspråk och teckensystem som notskrifter och trafikskyltar. Det används främst för att uttrycka känslor, men är svårare att använda sig av när man vill uttrycka komplexa samband och resonemang. Å andra sidan går det inte att dra en tydlig linje mellan vad som är verbalt språk och icke-verbalt.

Wedin (2017, s.20) betonar att språk alltid är i ständig utveckling. Det finns inget nu levande språk som är fast och oföränderligt, och det vi nu kallar för det svenska språket är egentligen resultatet av en mängd olika språkliga influenser, olika erfarenheter och historia. På olika geografiska platser talas det med olika dialekter, och människor som tillhör olika grupperingar kan tala med olik sociolekt, gruppspråk, slang eller jargonger. Allt detta ingår i det vi kallar det svenska språket och det både har och kommer förändras över tid.

Strömqvist (2010, s. 57) förklarar att barn lär sig språk, både det talade språket, skriftspråket eller även teckenspråk i samspel med barn i sin omgivning. Det innebär att barns språkutveckling kan förstås som är förankrad i både ett kognitivt men även ett sociokulturellt sammanhang. Det språk som visar sig vara framväxande formas enligt Strömqvist (2010, s. 57) såväl av biologiskt givna sätt att processa information som kommer från speciella kommunikationsmönster samt det speciella språkbruket som barn möter runt sig i sin omgivning.

När det kommer till språkinläring, är det i en stor utsträckning en adaptiv process. Barn lagrar in information från olika situationer som barnet deltar i och anpassar sig sedan till nya situationer genom att organisera information som redan visar sig vara lagrad (Strömqvist, 2010, s. 57). Vid det tillfället att barnet så småningom utvecklar sitt språk samt får ordet i sin makt kommer, så besitter barnet ett verktyg som kan användas till att förändra sin omgivning. Språkinläring och språkutveckling blir på så sätt enligt Strömqvist (2010, s. 57) ett synnerligen sammansatt och dynamiskt sammanhang.

Pramling Samuelsson & Sheridan (2016, s.80) förklarar att dagens barn erövrar sin omvärld genom sitt språk. Språket är alltså ett sätt att förnya, återskapa samt hålla fast vid det betydelsefulla inom den egna kulturen och samhället. Om ett barn inte kan uttrycka sina tankar och upplevelser i tal och skrift eller inte kan läsa, kan det leda till att barnet blir utesluten från gemenskapen med andra barn.

Språk och lärande hänger ihop precis som språk och identitetsutveckling. Ett språk är vårt sätt att kommunicera och det är med den språkliga förmågan som man växer individuellt samt ett

socialt liv börjar byggas. Det har påvisats att barns kommunikation med sin omvärld finns redan när barnet föds. Barn kommunicerar med sin omgivning med en rad olika sätt såsom med miner, joller, skrik, gråt eller glädjeyttringar. Barns språk, både det muntliga och det skriftliga, utvecklas samt växer fram i sociala situationer med barnens kompisar och vuxna i omgivningen. Detta sker både i vardagliga och funktionella sammanhang samt i leken.

Identitetsutveckling och språkutveckling går hand i hand. Med hjälp av språket blir den enskilda människan synlig för sig själv och andra. Pramling Samuelsson & Sheridan (2016, s.80) citerar ”Att känna en sådan språklig självförtroende att man kan, vill och faktiskt använder sitt språk för att påverka sitt eget liv och andras är att äga språkförmåga”.

För att flerspråkiga barn ska utveckla sin självkänsla och kulturella identitet förklarar Skolinspektionen (2010, s. 11) att det är av stor vikt att det språk och erfarenheter de har med sig synliggörs och tas tillvara.

För att de flerspråkiga barnen ska utveckla sina kulturella identiteter och en stark självkänsla, har det en stor betydelse enligt Skolinspektionen (2010, s. 11) att de erfarenheter och språk de har med sig värderas och tas tillvara. Sandell Ring (2021, s.27) lyfter fram att de förskolebarn som har ett annat modersmål än svenska har en dubbel, eller faktiskt trippel uppgift. De utvecklar det svenska språket samtidigt som de utvecklar sitt modersmål. Modersmålet är en viktig del för nyanlända barns och elevers lärande, eftersom de har börjat utveckla kunskap på sitt modersmål. Att stötta barnen i det egna språket är en väg till att även lära sig det svenska språket. Där har förskolan möjlighet att bygga broar mellan de båda språken.

Den undervisning som sker i förskolan måste bidra med stöd till barnens språk-och kunskapsutveckling utifrån ett meningsskapande sammanhang. Detta ska inte ske isolerat, snarare kopplat till ett meningsfullt innehåll där barnen i olika sammanhang använder sitt språk hela tiden. Att vårdnadshavarna till de flerspråkiga barnen känner till förskolans arbetssätt samt mål och får information om barnets kunskapsutveckling, detta har en stor betydelse för att vårdnadshavarna i sin tur ska kunna stödja samt motivera barnen ytterligare (Sandell Ring, 2021, s.13).

För att stödja barns språkutveckling är det viktigt att inneha ett öppet förhållningssätt för att möjliggöra barns nyfikenhet och lust att lära. När man som pedagog bemöter barns tal som uttryck för kommunikation bygger man grunden till ett språkligt självförtroende och fortsatt

lärande av språk. När en vuxen bjuder in barn till att delta i sociala sammanhang så får barn språkliga förebilder. För att dessa situationer ska bli meningsfulla för barnen ska den vuxne tala om något som barnet är intresserat av och använda uttrycksformer som är lik barnets egen uttrycksförmåga.

Sheridan & Gjems (2017, s. 349) betonar att tidig språkinläring är en viktig ståndpunkt att använda för att få all typ av kunskap, kunna etablera sociala kontakter, vara med i lek och delta i alla typer av aktiviteter. Vidare har forskning visat att grunden för att man ska kunna lära sig att läsa samt skriva är något som läggs redan under ett barns förskoleår.

5.2 Förskolans arbete med språkutveckling

Förskolans arbete med språkutveckling är en stor del av förskolans verksamhet, både med svensktalande och flerspråkiga barn. Förskolan är en arena för språk och när ett barn bemöts av andra som stödjer och underlättar deras kommunikation så utvecklas även deras språkliga förmåga. Språk lägger grunden för meningsskapande, det handlar om att vara en deltagare samt medskapare i ett samhälle och en kultur (Liberg, 2020, s. 93).

5.2.1 Leken

Leken är en viktig del av barns vardagsliv och Samuelsson (2020, s. 24) betonar att tidiga lekrutiner ger barnen viktiga språkliga verktyg som kan gynna deras språkinläring. Liberg (2020, s. 135) påpekar att just lek som bygger på mer fysiska aktiviteter ger barnen möjlighet att delta trots om de är nybörjare på språket. Även de små språkliga resurserna som barnet har kan leda till att skapa sociala relationer och kompisgrupper. Lekar som innehåller mer rolltagande som exempelvis mamma, pappa, barn kräver dock en viss språklig kompetens men däremot har även rollekar potential för ett språkutvecklande då många upprepningar kan ske inom leken.

Leken är också en central del av flerspråkiga barn i förskolan och har en stor betydelse för deras språkutveckling. Evaldsson (2020, s.115) menar att barn använder språk för att få vara delaktig i andras lekar. Det har framkommit att barn med annat modersmål än svenska följer och "skuggar" andra barn som leker och tar sig på så sätt själv in i pågående lekar. Genom att använda sig av olika typer av icke verbala strategier, vilka mer eller mindre är anpassade till

andras pågående lekar, undviker barn att behöva visa upp sina språkkunskaper, samtidigt som de heller inte stör de andras pågående lek.

5.2.2 Litteraturläsningen, rim och ramsor

I förskolan har litteraturläsning en given plats. Damber & Nilsson (2015, s.16) belyser att det används som lustupplevelse och som ett sätt att erbjuda barn kunskap om världen, människors relationer och andras livsvillkor. Läsningen ger även möjlighet till att utforska språk, skriftspråket och fiktionens värld. Genom litteraturen öppnas dörrarna för det utforskade och barnen lever sig in i sagornas värld och knyter samtidigt an till egna erfarenheter och kunskaper som gör att de utvecklas som individer. Detta är en meningsskapande process och det stimulerar barns tänkande. Interaktionen och upplevelsen i barngruppen påverkar möjligheterna att se på världen och sig själv från olika perspektiv. Ett begrepp som är centralt inom litteraturläsning är *emergent literacy*. Det förklarar litteracitet i en social praktik, en social språkmiljö där barnens samspel och utforskande står i fokus. Det handlar om utforskning av text genom till exempel lekskrivande eller låtsasläsning som barn gör innan den formella läsinläringen tar fart. Emergent literacy handlar om skriftrelaterade aktiviteter i det dagliga livet, som är kopplat till språkutvecklande och kommunikativ kompetens. Förskolans socialisation av barnen till läsare och skrivande kan vara avgörande för barns litteracitetsutveckling senare i livet.

Barnsånger, rim och ramsor kan bidra till att ett barn utvecklar sitt andraspråkande. Det är återkommande aktiviteter som ofta uppskattas av barnen. Cekaite & Björk-Willén (2020, s.134) lyfter att barnsånger, rim och ramsor är viktiga för yngre barns utveckling av språkförståelse och tal. Det hjälper dem att utöka sitt ordförråd, språkets rytm och prosodi (satsmelodi) samt uttal. I förskolan kan man använda sånger, rim och ramsor för att arbeta med uttal och ljud. Om man i förskolan arbetar med detta kontinuerligt möjliggör det att barnen snabbare snappar upp det svenska språket. Upprepning gör att barnen får öva sig på orden flera gånger vilket gör att de kommer ihåg och använder nya ord.

Flerspråkighet kan man anse vara både en resurs för individen men även för samhället. Men det innebär även en rad pedagogiska utmaningar i förskolan förklarar Eriksen Ødegaard (2017, s. 61) eftersom den språkliga mångfalden i samhället ökar, lika väl som i förskolan. Hur man bäst ska skapa goda språkmiljöer i flerspråkiga förskolor är en fråga som ännu inte

till fullo besvarats av forskning. På grund av detta så är det därmed nödvändigt att arbeta med varierande pedagogiska metoder för att stödja barns språk lärande och språkutveckling med arbetssätt präglade av ett accepterande av mångfald som ett grundläggande värde i arbetet. Kultti & Harju-Luukkainen (2017, s. 13) betonar att dagens barn möter olika språk i sin vardag på ett naturligt sätt. Detta ger i sin tur förskollärare en möjlighet att främja barns flerspråkighet genom att barnen kan lära sig av varandra, känna tillhörighet samt förstå varandras likheter och olikheter. Det har exempelvis förts fram både från flerspråkiga familjer och forskare i samhällsdebatten att man idag tillämpar ett mer flerspråkighetsbekräftande förhållningssätt i pedagogisk verksamhet, där barn som är flerspråkiga får möjligheter samt stöd med att växa inom båda sina språk (Slotte & Maury, 2017, s. 39).

Hur man som lärare kan använda flerspråkigheten som en resurs är att man utnyttjar barns kunskaper som de har i andra språk med syftet att möjliggöra deras språkliga medvetenhet. Att ha ett språkinriktat förhållningssätt innebär inte nödvändigtvis enligt Slotte & Maury (2017, s.40) att man som lärare planerar något extra utöver den vanliga verksamheten i förskolans vardag. Att man som lärare uppmärksammar de orden som man märker att barnen använder, och att vara en språklig förebild genom att själv använda ett varierat och rikt språk. Om man vänjer barnen vid att få syn och tala om språket i en rad olika sammanhang, så lägger man som lärare grogrunden till att språk medvetenheten hos barnen ökar.

Translanguaging är ett begrepp som på svenska översätts till "korsspråkande" och avser aktiviteter där flera språk används för att främja barns deltagande och språklärande. Kultti & Pramling, (2017, s.76–77) lyfter fram att ett barn kan använda sig av ett språk och lärande av ett annat. Man använder termen translanguaging för att förstå kommunikation och metakommunikation i en aktivitet. Alltså hur andraspråklärande barn tillsammans med sina lärare tar sig an en uppgift som berör översättning av bokstavligt och bildligt språk och hur lärarna ger barn möjlighet att utveckla resonemang och medvetenhet av lingvistiska och metalingvistiska drag. En förskolepedagogik som inkluderar korsspråkande ger ett nytt sätt att främja och förstå barns kommunikation med andra som delar två eller flera språk. Denna typ av kreativ och flexibel användning ger goda förutsättningar till mångfald i förskolans sociala lärandemiljö. Translanguaging eller korsspråkande bidrar till att uppmärksamma och erkänna flerspråkiga aktiviteter som viktiga i förskolan.

I en studie av Harju & Åkerblom (2020, s.155) identifieras två huvudutmaningar gällande språkutveckling för barn med annat modersmål än svenska. Den första utmaningen var att

pedagoger uppfattar sitt arbete placerad mellan normerna för enspråkighet, där de i första hand ska främja det svenska språket. Eftersom pedagogerna i studien hade olika bakgrund och att några pedagoger var flerspråkiga så återspeglades deras syn på det pedagogiska arbetet med språkutveckling olika. Även om pedagogerna strävade efter ett flerspråkigt tillvägagångssätt i sin verksamhet så baserades huvudsakligen utbildningen på det svenska språket. Modersmålet sågs endast som ett stöd för att lära sig svenska. Det blev tydligt att det berodde på förskolans traditioner överlag. Inom denna diskurs finns det en risk att det svenska språket ses som en norm och att alla andra språk ses som undantag.

Den andra utmaningen som Harju & Åkerblom (2020, s.156) synliggör med arbetet med flerspråkighet handlar om diskursen kring att barn med annat modersmål än svenska tycks "sakna språket" och ses ur ett underskottsperspektiv när det gäller språkutvecklingen. Pedagogerna beskrev att de behövde kompensera för barnens svårigheter att följa de talade instruktionerna och förklaringarna på svenska, vilket ifrågasatte om pedagogerna hade rätt yrkeskompetens för att möta behoven som fanns. Det framkom senare i studien att pedagogerna riktat in sig för starkt på kompensatorisk pedagogik och efter att man hade identifierat och uttryckt dessa utmaningar så formulerades planer om att omstrukturera och utveckla aktiviteter som var kopplade till språk och läskunnighet.

5.3 Förskolans ansvar att inkludera alla barns språk

I Sveriges demokratiska samhälle ska alla barn ha rätt till en undervisning som bygger på de olika kunskaper och erfarenheter som barnen har med sig från sina olika bakgrunder. Detta förklarar Wedin (2017, s.25) innebär att i ett mångkulturellt och flerspråkigt samhälle som då dagens Sverige är, och alltid har varit, så behöver lärare kunskap om denna mångfald. Lärarna behöver utveckla ett förhållningssätt samt olika verktyg för att kunna möta ett mångkulturellt och flerspråkigt samhälle. Tack vare att samhället har demokratiska ambitioner så krävs det att man erbjuder alla likvärdiga möjligheter att utveckla den språkliga kompetens de kommer att behöva inför sitt kommande liv genom sina år i skolan.

Dagens barn behöver utveckla de sätt att använda språket som är dominerande i det samhälle där de lever. I dagens Sverige innebär det att alla barn behöver utveckla färdigheter till en viss grad när det kommer till "standardsvenska". Dessa färdigheter innefattar olika strategier för läsning och skrivning samt avancerad förmåga när det gäller tal förklarar Wedin (2017, s. 35). Men det är samtidigt viktigt att det som sker inom förskolans verksamhet samt i

skolan bygger på barnens tidigare kunskaper och erfarenheter och att alla barn blir respekterade med de olika bakgrunder de kommer ifrån. Det är av en stor vikt att personalen inte har förutfattade meningar om vad som är ett gott hem eller om hur "goda föräldrar" ska vara. Om en lärare kritiserar vissa typer av hem eller nedvärderar vissa typer av språklig bakgrund finns det en stor risk att också det enskilda barnet blir nedvärderade av andra. Om en lärare uttrycker sig på följande vis "Han har inget språk", så visar det att läraren inte värderar och uppskattar den kunskap som elever från vissa typer av hem har med sig beskriver Wedin (2017, s. 36). Men om läraren istället säger "Han talar arabiska", så innebär det att elevens egna kunskaper blir synliggjorda på ett helt annat sätt.

I förskolan så ska barn med annat modersmål än svenska få möjlighet att utveckla sin kulturella identitet samt sin förmåga att kommunicera både svenska och sitt modersmål. Pramling Samuelsson & Sheridan (2016, s.79) menar att alla barn därför ska mötas av ett interkulturellt förhållningssätt. De olika erfarenheterna som barn har med sig genom att vara tillsammans och samtala, berätta, läsa utgör grogrunden för barnets kommunikativa och språkliga utveckling. Att utveckla sitt eget språk är en av de mest fundamentala rättigheterna i samhället. För att kunna vara en del av ett samhälle så blir språket en förutsättning för att delta, påverka olika saker och bli socialt inkluderad.

I Sverige tog riksdagen och regeringen fram målen och riktlinjerna för förskolan och skolan genom den nationella läroplanen och skollagen. Åsa Ljunggren (2015, s. 605) hänvisar till Skollagen (Utbildningsdepartementet 2010) samt läroplan för förskolan (Lpfö18, 2018) som understryker vikten av att stödja barn som har annat modersmål än svenska. Barn med annat modersmål än svenska ska ha möjlighet att utvecklas både i det svenska och deras första språk. Kommuner och fristående huvudmän som ansvarar för förskolan skall vara rustade för att följa riktlinjerna i skollagen och läroplanens mål. Skolinspektionen har i uppdrag att granska förskolor och skolor och det har blivit tydligt att det finns brister på måluppfyllelse om stöd till barns flerspråkiga utveckling i förskolan.

Sammanfattningsvis kan vi konstatera från den presenterade forskningen att det finns olika definitioner av språk. Barn lär sig språk i samband med sin omgivning genom olika språkliga aktiviteter. Språkinlärning är en adaptiv process och är ett sätt att utveckla meningsfullhet inom den egna kulturen och samhället. Språk och identitetsutveckling går hand i hand och är viktigt för barns sociala liv och självkänsla. Det har framkommit att leken har en stor betydelse för språkutveckling, då leken ger viktiga språkliga verktyg. Förskolan har ett ansvar

att främja språk och det är av vikt att pedagoger uppmärksammar och visar intresse för alla barns språk.

6 Teoretiskt utgångspunkt

I följande del av texten kommer den teoretiska utgångspunkten *fenomenografi* presenteras. Valet av teoretisk utgångspunkt i koppling till det valda syftet motiveras utifrån att studien skall synliggöra förskollärares uppfattningar om språkutvecklande arbete med flerspråkighet i förskolans verksamhet. Som *kvalitativ design* betyder fenomenografi att man utforskar och beskriver människor samt deras erfarenheter av och förståelse av ett fenomen. Målet med fenomenografi är enligt Christoffersen (2015, s. 113) att man vill införskaffa sig en ökad förståelse och insikt i andra människors livsval. Om man ska kunna förstå sig på världen, krävs det att man förstår sig på människan då det är människan som konstituerar verkligheten, inte omvänt.

Den fenomenografiska forskningsinriktningen har enligt Svensson (1989) ursprung från 1970-talet och utvecklades av en grupp forskare vid Göteborgs Universitet under ledning av Ference Marton. Svensson & Åkerblom (2015, s.89) förklarar att ordet fenomenografi är hämtat från grekiskan och betyder "beskrivning av det som visar sig". Det beskrivs vidare att huvudsyftet med den fenomenografiska forskningen är hur ett fenomen eller företeelse visar sig och uppfattas av människor. Uppfattningar kan uttryckas på olika sätt men intervjuer är det vanligaste, det beror på att det mest direkta och effektiva sättet att få veta hur någon uppfattar något är att fråga personen (Svensson & Åkerblom, 2015, s.90). Den fenomenografiska forskningsinriktningen fokuserar på att kartlägga den variation av uppfattningar av någonting som finns bland en grupp av människor. Just fenomenografi är inte en specifik metod utan i första hand är det en forskningsinriktning.

Fenomenografi är en forskningsinriktning enligt Svensson & Åkerblom (2015, s. 90) som betyder att forskningen i stor utsträckning bestäms av vad det är som undersöks. Vad det är man vill undersöka, vilka forskningsobjekt man har, har konsekvenser för hur en insamling och analys av data genomförs. Vad man kan utmärka som särskilt för fenomenografi är hur man frågar och hur man sedan ska behandla svaren. Hur man ställer frågorna samt hur svaren sedan behandlas har sin grund i varför man ställer frågor och vad man efterfrågar. Anledning till att man ställer frågor är för att man vill få reda på samt beskriva andra personers

uppfattningar. Anledning till att man vill få kunskap om en annan persons uppfattningar kan bero på en rad olika omständigheter. Syftet i en undersökning beror i regel på det sammanhang inom vilket man gör sin undersökning samt vad man vill använda det som sedan blir resultaten till (Svensson & Åkerblom, 2015, s. 90).

För att man ska kunna belysa olika skillnader behöver man enligt Svensson & Åkerblom (2015, s. 92) införskaffa en grupp personer som alla uttrycker sin uppfattning av samma fenomen. Baserat på vad det sammanhanget är samt vilket fenomen man har i fokus, kan det antal personer som ingår i undersökningen variera. En viktig del inom fenomenografiska beskrivningar handlar alltså om vilka skillnader som blir uppmärksammade. Den fenomenografiska utgångspunkten har tillämpats i studien genom att vi har fokuserat på förskollärares uppfattningar, detta kommer att belysas ytterligare i resultatet där deras uppfattningar står i fokus.

7 Metodologisk ansats och genomförande

Studien har genomförts med en kvalitativ ansats. Barajas, Forsberg & Wengström (2014, s.53) menar att den kvalitativa ansatsen riktar uppmärksamheten mot att skapa en förståelse i den subjektiva upplevelsen av omvärlden. Förståelsen av människans upplevelser av ett fenomen blir i den kvalitativa ansatsen synlig och Starrin & Svensson (1994) beskriver att forskaren måste förstå att den specifika kulturen och dess värderingar blir en grundläggande del att analysera och studera under forskningsprocessen. Forskaren är inte skild från fenomenet som ska studeras, snarare kan forskarens och deltagarnas uppfattningar påverka undersökningens resultat. Inom kvalitativ forskning är inte målet att kvantifiera eller använda numeriska värden för att redovisa statistiska resultat. Istället kan forskaren påbörja sin datainsamling och arbeta med analysen samtidigt i en integrerad process. Under den kvalitativa forskningsprocessen kan ett oväntat fynd eller mönster växa fram och då kan till exempel frågeställningar utvecklas. Detta tillvägagångssätt kan upprepas tills man når det som inom grundad teori kallas teoretisk mättnad (theoretical saturation).

7.1 Om intervju som forskningsmetod

Detta arbete är en intervjustudie. Vårt val av undersökningsmetod motiveras av ett övergripande intresse för deltagarnas djupare reflektioner och erfarenheter där det var centralt för oss att just dessa stod i centrum för empirin. Bjørndal (2018, s. 118) förklarar att intervju som forskningsmetod gör det möjligt att kunna uppmärksamma detaljer samt ge en bättre förståelse för hur något ter sig ur den intervjuades perspektiv. Samtalet som tar form under en intervju är därför möjligtvis ett av de bästa sätten för att kunna ta del av en annan persons tankar och upplevelser, och därigenom få syn på den andras perspektiv. Som forskningsmetod är intervju också påtagligt flexibel samtidigt som den gör det möjligt att kunna få fylliga och detaljerade beskrivningar av det som efterfrågas (Christoffersen & Johannessen, 2012, s. 83). Det finns som sagt en rad skäl till att använda sig av metoden intervju för att samla in data. Det kan finnas ett behov för att kunna ge de som blir intervjuade den friheten att kunna uttrycka sig fritt. De erfarenheter och uppfattningar som man är ute efter i sin intervju framkommer bäst när deltagaren själv får välja vad det är som tas upp i intervjun (Christoffersen & Johannessen, 2012, s.84). Frågorna som ställs i intervjun är i vår studie också strukturerade men samtidigt öppna där de intervjuade får möjlighet att själva välja vad de vill besvara samt hur, men även att ta upp egna tankar och reflektioner. På detta sätt får intervjun mer karaktären av ett samtal.

7.2 Genomförande

Inför intervjun formulerade vi ett mail till samtliga intervjupersoner med information om vår studie, arbetets etiska övervägningar samt kontaktuppgifter till vår handledare (Se bilaga 1). Vi informerade även att vi önskade att spela in intervjuerna. Mailet skickades ut några dagar innan intervjun skulle genomföras så att deltagarna kunde förbereda sig.

I början av intervjun presenterade vi oss själva samt berättade kort om hur intervjun skulle gå till. Vi frågade ytterligare en gång om det var okej att vi spelade in intervjun. Detta i syfte att förenkla datainsamlingen så att det i senare skede kunde transkriberas. Vi tydliggjorde även att deltagaren är anonym,

Under intervjun ställdes en fråga i taget där deltagaren fick god tid på sig att besvara frågan samt de följdfrågor som uppkom under tidens gång. Frågorna var uppdelade i två kategorier där de första fyra frågorna hade fokus på språkutveckling och resterande hade fokus på flerspråkighet i förskolan (se bilaga 2). Frågorna var uppdelade på hälften för oss intervjuare där vi tog antingen de första sex frågorna eller de sista sju. Vi varierade även i vem som skulle starta intervjun samt ställa de första sex frågorna.

Vid avslut av intervjun tackade vi deltagaren för sitt medverkande och erbjöd att skicka det slutgiltiga examensarbetet till deltagaren för att se hur deras deltagande bidrog till vår studie.

7.3 Urval

Studiens tre deltagare valdes genom att till en början kontakta en tidigare VFU-handledare som har en lång erfarenhet inom ämnet flerspråkighet. I och med att denna deltagare deltog gjordes ett *bevämlighetsurval* vilket innebär att man som forskare gör det som är enklast och mest bekvämt. Denna typ av strategi för urval är ofta använd i studier, men den beskrivs som minst önskvärd förklarar Christoffersen & Johannessen (2012, s.57).

Vidare skapade vi ett inlägg i en Facebook grupp för förskollärare för att få tag på deltagare som vi inte var bekanta med sedan tidigare. Tack vare inlägget fick vi flera deltagare som ville delta i vår studie men två deltagare valdes ut. Därav tillämpades även ett *slumpmässigt urval* som enligt Christoffersen & Johannessen (2012, s.57) innebär att så kallade "informanter" rekryterades genom att de uppfyller kriterier för att delta, som i detta fall var om de är utbildade förskollärare samt att informanterna hade erfarenhet av pedagogiskt arbete med flerspråkighet.

De avgränsningar som gjordes i urval av deltagare var att inte intervjuas för många förskollärare eftersom det då skulle krävas en mer djupare bearbetning och analys av empiriskt material.

7.4 Reliabilitet och Validitet

För att vi ska kunna generalisera det empiriska materialet så måste metoden enligt Eriksson Barajas, Forsberg & Wengström, (2013, s.52) inneha en god pålitlighet (reliabilitet) och giltighet (validitet). Christoffersen & Johannessen (2012, s. 22) förklarar att det finns en rad olika sätt att testa reliabiliteten. Ett sätt att testa är att man upprepar samma undersökning av samma grupp vid skilda tidpunkter, till exempel med en tids mellanrum. Om de resultat som man får blir desamma är detta ett tecken på hög reliabilitet. I vår studie stärks reliabiliteten genom att vi frågar samtliga förskollärare samma frågor för att materialet ska överensstämma mellan alla mätningar (intervjuer) vi genomför vid de olika tillfällena. Det blir även tydligt att det finns en reliabilitet genom att svaren som samlas in under intervjuerna liknar varandra.

Även validiteten stärks genom att deltagarna som blir intervjuade är alla förskollärare och får utifrån sina egna erfarenheter besvara samma frågor, därav råder det en överensstämmelse mellan det generella fenomen som ska undersökas och mätningen/operationaliseringen (Christoffersen & Johannessen, 2012, s. 22). Validiteten av vår studie bestäms av vad det är i studien ska undersökas samt om detta är relevant för frågeställningarna som efterfrågas.

7.5 Etiska aspekter

Enligt God forskningsset (Vetenskapsrådet 2017) hävdas det att forskaren har ett särskilt ansvar gentemot de som medverkar i forskningen, men även av dem som påverkas av studiens forskningsresultat. Forskaren förväntas göra sitt bästa för att genomföra forskningen av hög kvalitet. Forskaren skall vara fri från yttre påverkan och manipulering. Ett välgrundat förtroende i samhället för forskningen är en förutsättning för forskningens framtid.

Christoffersen & Johannessen (2012, s. 43) beskriver forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning som ställer fyra huvudkrav att ta hänsyn till med det övergripande syftet att skydda individen. Dessa fyra krav är *informationskravet* där syftet med undersökningen framställs, *samtyckeskravet* där deltagaren har rätt att själv bestämma över sin medverkan, *konfidentialitetskravet* som handlar om att uppgifterna i undersökningen förvaras på ett sådant sätt att obehöriga inte kan ta del av dem. Det sista kravet är

nyttjandekravet som handlar om att de uppgifter som samlas in om enskilda personer får endast användas för forskningsändamål.

Vi har under alla våra intervjuer haft dessa krav i åtanke samt att vi varit tydliga med deltagarna att vi följer dessa krav. Innan inspelningen som skedde vid intervjuerna efterfrågade vi samtycke om att få spela in för att säkerställa att deltagaren är medveten om sin rätt att bestämma. I arbetet har vi valt att benämna förskollärarna med siffror av anonymitetsskäl. En förskollärare motsvarar "FL" och sedan benämns siffran, i denna studie benämns de olika förskollärarna FL1, FL2 och FL3.

8 Resultat

I följande avsnitt kommer resultatet som framkommit genom en rad intervjuer att bli presenterade. Eftersom vi använder en fenomenografisk ansats så kommer resultatet redovisas i form av fyra identifierade uppfattningar. För att samla in data så har tre intervjuer tillämpats, av etiska skäl kommer varje förskollärares namn ha ändrats till FL1, FL2 samt FL3 för att inte röja deras identitet eller förskolan. Målet med intervjuerna var att ta reda på vad ett urval förskollärare hade för uppfattningar om arbete med flerspråkighet i förskolan.

8.1 Uppfattning 1: Språk som olika förmågor

8.1.1 Språk som talad kommunikation

Förskollärares uppfattning av vad språk är grundar sig i det talade språket. Denna del är utgångspunkten för vidare reflektioner om språk.

FL1: - Språk är ett stort begrepp. Framförallt tänker man på det verbala språket när man tänker på språk, men det är så mycket mer. Det är väldigt många barn som är icke-verbala men som fortfarande kan göra sig förstådda. Där kommer tecken som stöd in eller att man har barn som gör teckenspråk.

Även om språket är "mer" så är det talade språket ändå basen. FL2 uttrycker sig i princip likadant, då hon uttrycker att: "För mig är språk jättemycket. Det är inte bara det talade verbala språket." Trots uppfattningen att språk främst relaterar till det verbala så lyfter respondenterna fram att språk är mer än enbart det, och istället handlar om olika sätt att kommunicera

8.1.2 Språk som kommunikationsförmåga bortom det talade språket

Förskollärarna beskriver att språk handlar om att kommunicera på olika sätt. Vad deras uppfattningar gällande vad ett språk är framkommer i följande uttalanden:

FL1: - Kroppsspråk, uttryck, mimik är en del av språket. Du kan säga ja men hela kroppen kan visa nej. Barn kan säga något som ska vara glatt men på hela kroppen syns det är dem är ledsna. Språk är sättet du uttrycker dig oavsett om det kommer ljud eller om det kommer från kroppen på olika sätt.

Därför finns det så många delar att arbeta med. Det handlar om att erbjuda barn att teckna och använda det verbala språket.

Uppfattningen att språk är något mer än det talade språket är intressant nog. Det är både något som nästan verkar naturligt, och samtidigt något som förskollärare kan stötta och "erbjuda barn" genom tecken. FL2 uttrycker liknande uppfattning och framhåller att språket är "allt":

FL2: - Rörelse, kroppen, mimik, tonläge, bilder, tecken, TAKK, samspel vid lek, blickar. Vi har yngre barn nu och de har inte ordförrådet men de kommunicerar extremt tydligt ändå. Ett exempel var idag när en ettåring låg på skötbordet och rätt som det var så började hen sjunga lilla snigel och hen sjunger den med rätt melodi men sjunger inte orden. Jag började då fylla i efter en stund och det där leendet som kom från detta barn kommunicerade verkligen att jag förstod barnet och bekräftade vad hen ville förmedla och att vi lyckades kommunicera på det sättet. Så språk är enormt brett och det handlar om kroppen, rörelse, dans, musik, så det handlar inte bara om det talande språket.

8.1.3 Flerspråkighet som berikande tillägg till språkutveckling

En av förskollärarna belyser sin uppfattning om hur flerspråkiga barn tar sig an det svenska språket samtidigt som de även utvecklar sitt eget språk. Detta presenteras i följande uttalanden:

FL1: - Den största skillnaden är att man brukar säga att flerspråkiga barn lär sig prata lite senare för att de har så mycket att ta in, men att de sedan tar ikapp sen. Vi kan se att vissa barn var lite senare i att börja prata för att hen hade tre språk man skulle få in. Så det kan bli meningar som består av alla tre språk eller att barnet tycker det är svårt att växla mellan språken. Något som jag upplever är att det är lättare att lära flerspråkiga barn eftersom de är vana vid att få in mer information. Man brukar prata om "språkfönstret" som man har öppet som stängs vid en viss ålder och att det sen blir svårare att lära sig. För flerspråkiga barn så är man mer i den världen hela tiden, att man alltid har sitt språkfönster öppet. Det kan också leda till att de prioriterar bort andra saker. Deras verbala språkande tar lite längre tid, men när det väl sker så blir det en språkexplosion.

Sammanfattat har denna uppfattning handlat om hur förskollärarna ser på fenomenet språk och hur man kan arbeta med språk i förskolan. Det blir betonat att fenomenet språk inte endast grundar sig i det verbala språket utan att det även ingår till exempel rörelser. Skillnader i det

språkutvecklande arbetet med flerspråkighet tas även upp där det beskrivs att flerspråkiga barn kan i vissa fall bli lite sena med det verbala talet tack vare att de har så pass mycket att ta in med att lära sig mer än ett språk.

8.2 Uppfattning 2: Språk som ett kunskapsområde

Samtliga förskollärare har lyft hur de arbetar för att stimulera flerspråkighet på deras arbetsplats.

FL1: - Vi försöker dels när vi jobbar med språk överlag att synliggöra språket, ha olika alfabet framme. Där pratar vi också om att alfabet kan se olika ut. Det engelska alfabetet slutar tex vid "z" istället för ö. Vi jobbar mycket med bokstäver och det har gått från att inget barn har kunnat urskilja sitt eget namn till att de kan urskilja både sitt eget och sina kompisars namn. Barnen räknar också på olika språk och lär sina kompisar. Vi försöker jobba med att synliggöra det och ha en acceptans för det så alla känner sig välkomna.

Vi jobbar mycket med tonläge och hur man pratar till sina kompisar. Istället för att fysiskt slå någon så jobbar vi med att kunna sätta ord på sina känslor och förklara hur man känner.

FL2 beskriver nedan hur de arbetar med leken för att stötta barn med annat modersmål än svenska. Vikten av rutiner och att flerspråkiga barn ska hitta en trygghet i det presenteras även i kommande uttalande:

FL2: - Det krävs mer introduktion till lekar, men när barnen väl har lärt sig hur leken går till så snappar de upp det väldigt fort. Jag upplever att barnen förstår väldigt fort och har man tydliga rutiner varje dag, samma sak, som är en trygghet för hela barngruppen. Det blir då lättare för de barnen som inte har svenskan att följa med och lära sig rutinerna. Det som är gynnsamt för en helt vanlig barngrupp är också gynnsamt för barn med annat modersmål.

8.2.1 Pedagogiska verktyg som möjlighet för flerspråkighet

I förskollärarnas olika utsagor lyfter de olika material och verktyg som främjar flerspråkighet och språkutveckling. Genom följande uttalande så belyses detta:

FL1: - "Vi använder oss av polyglutt, och där har vi haft möjlighet att kunna lyssna på olika språk för att lyssna på olika språkmelodier för det låter ju olika. Vi jobbar även med bildstöd".

8.2.2 Barns språkutveckling som kunskapsområde för förskollärare

Förskollärarna berättar i följande utsagor hur de arbetar på en rad olika sätt för att främja språkutveckling:

Olika material och digitala verktyg används för arbetet med flerspråkighet. FL2 nämner bornholmsmodellen, polyglutt, TAKK, TIFT och blue-bot i sitt uttalande:

FL2: - Vi jobbar alltid mycket med rim och ramsor, sånger, bornholmsmodellen, polyglutt, och polyglutt har kommunen gjort möjligt för vårdnadshavare så att de kan använda det hemma vilket är positivt. Om vi ska läsa en bok för barnen så kan vi läsa först på svenska och sedan uppläsa på ett annat språk. De barnen med svenska som modersmål får också en förståelse för hur det kan kännas att inte förstå, och det är viktigt att synliggöra för de barnen. Det är viktigt att visa alla barn att det finns olika språk och att de kan låta på olika sätt. Genom polyglutt medvetliggör man barns olikheter genom att man får höra andras språk och det blir naturligt att man pratar om det i det sammanhanget. Man uppmärksammar varje barns språk och vilket land man kommer ifrån. Vi läser mycket sagor, lånar böcker och har det levande varje dag. TAKK använder vi och det har vi gått en utbildning för vid nio tillfällen. Vi börjar bli lite bättre på att använda tecken som stöd. Vi har även barn som är i behov av det. Alla barn har ju användning för tecken. Vi har sångsamlingar med sångkort och bilder. Vi gör rörelsesånger och använder TAKK bilder.

Vi hade ett material som hette TIFT (tidig fonologisk träning i grupp) och det var ett väldigt specifikt schema man följde och det var för 4–5 åringar. Där var många barn med annat modersmål med och deltog och vi rimmade med rimbord och det var väldigt häftigt att höra när barnen med annat modersmål började rimma på svenska och använde blue-boten med ett ruttmönster och programmerade till rätt rimpar. Efter ett tag började de använda andra ord och det visade på en medvetenhet om att ord är uppdelade och kan sättas samman. Vi dokumenterar i lärplattformen och det är ett verktyg som föräldrarna kan ta del av vad vi gör, men man hoppas att de har förmåga att de kan hantera plattformen och översätta.

FL3 beskriver hur de i sitt vardagsspråk med barnen stöttar barnens språkutveckling genom följande uttalande:

FL3: -Vi är närvarande och sätter ord på saker och ting. Vi undviker att säga "kan du hämta den där", och istället säga ordet, tinget alltså namnet på vad vi menar. Jag strävar efter att allting ska ha ett syfte. Jag tror på att man arbetar tillsammans med sina kollegor och ta stöd från varandra och varandras

erfarenheter och kunskaper. Vi är 4 som jobbar med varandra men vi ska arbeta som att vi är en person. Vi alla använder samma sorts språk.

8.2.3 Arbetet med flerspråkighet kan lyckas eller misslyckas

Här presenteras förskollärarnas uppfattningar kring när det flerspråkiga arbetet lyckas eller inte:

FL1: - Jag försöker vara på öppen jag kan och erbjuda det jag kan. Jag är också villig att lära mig om föräldrarna har åsikter eller förslag hur man kan göra. Jag kan inte allt, men att kunna ha en öppen dialog med vårdnadshavare och kollegor hur vi kan arbeta med det på bästa sätt. Jag känner att arbetet lyckas när man ser framstegen hos barnen. Det kanske är aspekter som man inte tänkt på och sen ser man att de faktiskt använder det som vi jobbar med. Vi hade ett barn som inte kunde prata svenska förutom att säga mamma och pappa, men där förstod vi snabbt att hen förstod vad vi säger. Då försökte vi vara extra tydliga när vi pratade med detta barn. Vi kunde också använda det engelska språket som en bro mellan varandra. Tillslut efter några månader så snappade barnet upp det svenska språket. Det går väldigt fort för barnen att lära sig språk och ofta lär dem sig förstå snabbare än att de kan uttrycka sig verbalt vilken kan leda till en frustration. Då är det viktigt att vi är där och försöker förstå och medla. Det är viktigt att vi pratar tydligt på svenska, och försök använda det engelska språket. Vi arbetar mycket med kroppsspråket också. Vi pekar, visar till exempel ett äpple och ett päron på ett tydligt sätt.

FL1 har nu uttryckt sin uppfattning om när det språkutvecklande arbetet lyckats, nedan presenterar FL3 däremot sin uppfattning kring när arbetet inte lyckas nå fram.

FL3: - De gånger man inte känner att man når fram är när det inte finns tid för det eller när man inte lyckas nå fram till barnet, när man inte lyckas arbeta med språket på ett sätt som de inte tycker är intressant. Det finns inte heller resurser för det. Om vi har barn som har språkproblem så behöver man ofta jobba med dem i mindre grupp, det är väldigt sällan det finns tid för det.

Sammanfattningsvis har denna uppfattning handlat om hur förskollärarna arbetat språkutvecklande med flerspråkighet. Några av de exemplar som tagits upp är att man arbetar med polyglutt, bildstöd eller rim och ramsor. Även hur arbetet har lyckats kontra inte lyckats har tagits upp i denna uppfattning där deras synpunkter lyfts fram.

8.3 Uppfattning 3: Flerspråkighet som möjlighet i ett demokratiskt samhälle

Förskollärarna upplever att det finns möjligheter med det flerspråkiga arbetet för att kunna utveckla och få syn på demokratiska värderingar. Uttalanden om möjligheterna lyder följande:

FL1: - Möjligheten är att barnen själva får insikt och konkreta exempel genom att deras kompisar pratar ett annat språk eller att de ser olika ut. Demokratiska värden och olika kulturer blir tydligt och meningsfullt för barnen när de har kompisar som talar ett annat språk. Det är lättare att förstå att det finns olika språk och att alla ser olika ut samt olika kulturer när man inte bara som pedagog säger det till barnen utan att barnen faktiskt upplever det. Det blir intressanta och lärorika samtal med barnen. Jag som pedagog kan lätt ge exempel när vi pratar om demokratiska värden och allas lika värde.

Båda förskollärarna uttrycker hur flerspråkighet är en tillgång för barnen när det kommer till att förankra demokratiska värderingar i förskolan. I båda uttalandena beskrivs det att uppmärksamma olika språk blir en naturlig del i förskolans vardag i en grupp där det finns barn med annat modersmål än svenska.

FL2: - Det är en jättetillgång att vara på en förskola med flerspråkighet. Barnen får detta mer naturligt än om man är på en förskola med bara svenska som modersmål. Då måste man introducera det på ett annat sätt. För oss har det blivit helt naturligt.

Sammanfattningsvis handlade denna uppfattning om de möjligheter som skapas i förskolan till ett demokratiskt samhälle med hjälp av flerspråkighet. Det lyfts fram att flerspråkighet bidrar till att barnen får en förståelse för att det finns olika språk och att man kan se olika ut baserat på vart man kommer ifrån. Detta skapar därmed möjligheter för att barnen ska förstå sig på demokratiska värden som finns i vårt samhälle.

8.4 Uppfattning 4: Flerspråkighet som hinder för att uppfylla förskollärarens uppdrag

8.4.1 Flerspråkiga vårdnadshavare som ett hinder

Samtliga förskollärare beskriver att det finns utmaningar när det gäller kommunikationen med vårdnadshavarna. En situation som förskollärarna uttrycker gemensamt är när de kommunicerar i hallen efter en dag på förskolan. Hur förskollärarna resonerar kring kommunikationen med vårdnadshavarna framgår i följande uttalanden:

FL3: Inte låta kommunikationen läggas på is. Det är lätt för de vårdnadshavarna att bara lämna sitt barn på förskolan och inte vilja vara till besvär eller störa för de kan komma från andra slags kulturer. Det blir lätt att det blir mer fokus på att barnet har ätit eller sovit och de mest basala behoven och inte mycket om lärandet eller undervisningen. Det är lätt att vi pedagoger släpper den biten och låter vårdnadshavarna styra det. Vi måste kunna ha samma slags kommunikation med alla vårdnadshavare.

Det beskrivs av FL3 att vårdnadshavare inte vill vara till besvär eller störa på grund av deras kultur. FL2 uttrycker däremot att det är omöjligt att återberätta saker som barnet har gjort på förskolan och att det känns jobbigt.

FL2: - Den stora skillnaden blir att de vårdnadshavare som inte kunde svenska pratar man bara om det mest primitiva om. Vilka tider barnet ska komma, om de behöver vinterkläder eller liknande. Det var nästan omöjligt att återberätta saker som barnet har gjort på förskolan för de vårdnadshavare och det känns jobbigt. Om det är ett litet barn som inte kan förmedla vad de har gjort så blir det en utmaning.

En annan aspekt som beskrivs av förskollärarna är att det är ett hinder med kommunikationen när det gäller att ge information uppfattas på följande vis:

FL1: - Utmaningen är att få vardagskommunikationen att fungera. Det är vårdnadshavarnas ansvar att översätta vissa meddelanden som vi skickar ut. Jag har inte tid att skicka dubbla veckobrev utan då är det också deras ansvar att använda Google översätt och att man har den förståelsen till varandra så att informationen kommer fram.

När det gäller att skicka ut information till vårdnadshavare så beskriver båda förskollärarna att det krävs tid för att anpassa kommunikationen till vårdnadshavare som inte har det svenska språket med sig.

FL2: - Om man hänger upp ledighets-lappar inför julen, så vet några föräldrar inte vad det står samt att de kanske inte firar jul. Man får lägga mer tid på att förklara varför till exempel, man kan inte bara skicka ut en lapp. Kommunikationen med vårdnadshavarna blir svårare eftersom jag inte kan förmedla på samma sätt vad vi har gjort för undervisning som jag kan prata om för de andra föräldrarna.

Det beskrivs av en förskollärare i sin uppfattning att det brister i kommunikationen när vårdnadshavaren inte har det svenska eller engelska språket, eller när läskunskaper inte är lika självklara.

FL2: - Vissa kan inte engelska, och då är det viktigt att man kan kommunicera på deras språk och skriver information på deras språk. Vissa är analfabeter och kan varken skriva eller läsa eftersom de inte har utbildning.

8.4.2 Kompetens och resurser som ett hinder

Utöver hinder med kommunikationen med vårdnadshavarna så framkommer det även att det finns uppfattningar om hinder för att förskollärarna ska kunna uppfylla sitt uppdrag.

Kommande utsagor beskriver förskollärarnas uppfattningar:

FL1: - Det står att vi ska främja andra språk eller annat modersmål än svenska. Men vad betyder främja? Betyder att vi ska lära oss ord? Att vi ska prata om andra språk? Man hade velat att all personal skulle ha kompetens inom detta, inte bara förskollärare. Man vill tillsammans ha en gemensam syn och kunna känna att alla som verkar inom förskolan kan erbjuda barnet det hen behöver. Man vill att det ska finnas en genomförandeplan på varje avdelning så att det inte blir att man arbetar mycket med det på en avdelning, men sedan inget alls på en annan.

Förskollärarna beskriver på olika sätt hinder för att kunna uppfylla sitt uppdrag. FL1 säger att det är svårt att tolka styrdokument medans FL3 är inne på att det krävs resurser i form av stödande insatser för att uppfylla uppdraget och att man som pedagog drar i alla trådar och kontakter på egen hand.

FL3: - Nej det får man inte. Det krävs mycket resurser och man själv måste ansöka om stöd. Det sker olika från kommun till kommun. Man måste ta till sig resurserna själv och vuxna runt omkring och dra i alla trådar och kontakter man kan själv.

8.4.3 Olikheter i barngruppen som ett hinder

Barnen i förskolan möter arbetet med språkutveckling på olika sätt, förskollärarna har uppfattningar om hur olikheter i barngruppen kan ses som ett hinder för det flerspråkiga arbetet. Detta beskrivs i följande utsagor:

FL1: - Vissa barn som är tvåspråkiga förknippar förskolan med det svenska språket så vissa vill inte att vi ska spela upp polyglutt på deras språk, men vi har inte upplevt att det är någon som har velat för då förstår kanske inte kompisarna och då blir det inte roligt att läsa.

FL3: - “Den största utmaningen är att lära ut det språket som man som pedagog inte behärskar. Man får försöka hitta sätt att på olika sätt arbetar med det”.

Sammanfattningsvis har denna uppfattning handlat om en rad olika hinder som kan uppstå i koppling till flerspråkighet i förskolan. Det kan finnas hinder i kommunikationen med vårdnadshavarna ifall de inte har det svenska språket. Det kan i sådana situationer bli att man endast kommunicerar kring om barnet ätit eller inte och inte förmedlar barnets utveckling. Det framkom även att det inte alltid finns tillräckligt med resurser för att kunna arbeta språkutvecklande med språkutveckling, även det framställs som ett hinder.

9 Diskussion

Syftet med studien är att synliggöra förskollärares uppfattningar om språkutvecklande arbete med flerspråkighet i förskolans verksamhet. Vårt resultat visar att det existerar följande uppfattningar: I detta avsnitt diskuteras de olika uppfattningarna i relation till tidigare forskning och för att tydliggöra våra analytiska poänger.

9.1 Språk som en fråga om olika förmågor

Uppfattningen "språk som olika förmågor" handlade om vad förskollärarna uppfattar att ett språk är. Det som kan konstateras från intervjuvaren är att språk är ett stort begrepp och är mycket mer än bara det verbala språket. Uppfattningen som blir synlig är att språk är en kommunikationsförmåga och att detta kan ske på olika sätt. Både FL1 och FL2 lyfter kroppsspråket som centralt inom språk. Det handlar om uttryck som mimik, blickar, tonläge, och tecken. Som pedagog kan man inte endast använda det verbala språket, inte heller bara det icke-verbala. Både det verbala och icke-verbala språket har sitt syfte att möjliggöra att informationen som man vill förmedla skall ske på ett effektivt sätt och vi använder de olika sätten beroende på vad som ska förmedlas. Detta kan kopplas till det Wedin (2017, s.19) förklarade om det verbala och ickeverbala språket. Om vi vill förmedla känslor så förstärker vi det genom det icke-verbala språket, alltså kroppsspråket genom exempelvis gester. Vi använder oss dock av det verbala språket när vi vill uttrycka komplexa samband och resonemang genom det talade språket med ord. FL1 och FL2 uttrycker att mindre barn eller barn som inte har det verbala språket kan göra sig förstådda ändå. Detta tyder på att vårt språk är komplext och att vi som pedagoger behöver vara språkliga förebilder till barnen och uppmuntra till att kommunicera. Detta gör vi genom att genomföra språkliga lekar och aktiviteter, teckna med hjälp av TAKK och arbeta med rörelse och estetiska uttrycksformer i förskolan.

Att bemöta språket är även något som togs upp i intervjuerna. En av de uppfattningar som utmärkte sig vad från FL1 där det framkom att flerspråkiga barn är lite senare i sin språkutveckling då de har så mycket att ta in med både det svenska språket men även sitt modersmål. FL1 påpekar dock att dessa barn som hamnar lite efter i språkutvecklingen ofta

kommer ikapp med tidens gång och att det kan finnas meningar som innehåller en blandning av barnets språk. Att barn gör på detta vis där fler språk samlas i en och samma mening tyder på att det förekommer translanguaging som då översätts till “korsspråkande” och innebär att man använder sig av fler språk än ett (Kultti & Pramling, 2017, s.76–77). Som tidigare nämnt så ger translanguaging ett nytt sätt att både förstå och främja barns kommunikation med andra som delar två eller flera språk och Kultti & Pramling (2017, s.76–77) påpekar att translanguaging bidrar till att uppmärksamma och erkänna flerspråkiga aktiviteter som viktiga i förskolan.

Att bemöta språk i förskolan är en viktig aspekt, det gäller inte endast att man som förskollärare bemöter det svenska språket utan att man även bemöter barns andra språk då även det ingår i förskollärarens uppdrag. I läroplanen förskolan (Lpfö18, 2018) står det att “barn med annat modersmål än svenska ska ges möjlighet att utveckla både det svenska språket och sitt modersmål”, det är alltså upp till förskolläraren att skapa de möjligheterna för att barnen ska kunna främja alla språk de talar och bemöta språket på ett gynnsamt sätt.

9.2 Att förstå språk som kunskapsområde

Uppfattning “språk som ett kunskapsområde” belyser hur de olika förskollärarna arbetade för att stimulera flerspråkigheten på deras arbetsplats. FL1 beskrev hur de arbetar med språkutveckling och flerspråkighet i sina lärmiljöer på olika sätt. Det beskrivs att de arbetar med olika alfabet och att man räknar på olika språk där barnen lär av varandra. När barnen gör olika språkliga aktiviteter tillsammans eller att de pratar om sitt språk i läsningssituationer eller när de skriver på olika språk så kan det kopplas ihop med det Damber & Nilsson (2015, s.16) redogjorde om begreppet *emergent literacy*. I förskolan så är det en viktig interaktion mellan barnen där dessa sociala praktiker möjliggör barnens samspel och utforskande. Detta leder i sin tur till språkutvecklande och kommunikativ kompetens hos barnen. Detta kommer påverka barnens framtida literacy-förmåga positivt eftersom de får med sig viktiga språkliga verktyg.

FL2 lyfte i sitt uttalande hur leken blir en möjlighet för språkutvecklingen för barnen på förskolan. Det blev även synligt att leken är en viktig del i flerspråkiga barns språkutveckling för att kunna delta i en grupps lek. Evaldsson (2020, s.115) hävdade i tidigare forskning att

barn med annat modersmål än svenska följer och "skuggar" andra barn som leker och tar sig på så sätt själv in i pågående lekar. Liberg (2020, s. 135) menade även att språkliga resurser som barn tillhandahåller i leken leder till att skapa och bygga relationer och kompisgrupper vilket är viktigt för barnens identitetsskapande och självkänsla. Leken är en av de viktigaste interaktionerna mellan små barn för att utveckla sitt språk och sin sociala förmåga.

Flerspråkiga barn gynnas också i stor utsträckning av att delta i lekar. Det blir en väg in i gruppen samtidigt som de på så sätt lär sig att utveckla det svenska språket. Som pedagog är det därför viktigt att vara närvarande i dessa situationer, uppmuntra och stötta barnen in i leken på förskolan.

Det finns gånger där det flerspråkiga arbetet lyckas och inte lyckas på förskolan. FL1 påpekar att de gånger de inte lyckas så är det oftast för att det inte finns tid eller att innehållet inte är tillräckligt intressant för barnet. Det beskrivs också att det inte finns resurser till att lyckas med det. Det som är intressant i denna utsaga är att det går bortom att fokusera på barnens språkliga utveckling i allmänhet. I förskolan är språkutveckling en av grundpelarna i utbildningen och vi har ett stort utbud av material och verktyg för att ge barnen möjlighet att utveckla detta. Men när det kommer till språkutvecklingen hos barn som inte har svenska som modersmål så ser pedagogerna det som ett helt annat område i förskolan och som de beskriver att de inte har resurser för. Barn som föds i Sverige kan inte heller det svenska språket från början, men utvecklar det dels genom förskolans arbete med språkutveckling. När vi vet så mycket om språkutveckling överlag, varför använder vi inte samma metoder, samma material, samma förhållningssätt, samma verktyg för att barn med annat modersmål än svenska ska ta till sig det svenska språket? Vi har pratat om att förskollärare har uttryckt att det nästan är omöjligt att kommunicera med vårdnadshavare i hallen och att man som pedagog inte har möjlighet att informera vårdnadshavare om vad barnet har lärt sig eller gjort, men då är det en idé att använda tydliggörande pedagogik som bildstöd eller visa dokumentation om vad barnet i fråga har gjort och lärt sig. Endast för att vårdnadshavare inte kan det svenska språket så betyder inte det att de inte är intresserade av vad sitt barn lär sig, vilka kompisar som deras barn leker med, och hur vi arbetar på förskolan. Det gäller att ta bort alla käppar i hjulet som man kanske skapar automatiskt när man tycker att något är komplicerat. Det man istället kan göra är att ta ett steg tillbaka och hitta kreativa sätt att kommunicera och arbeta med barn som inte kan svenska. Det är vad uppdraget som förskollärare är till för, att utveckla förskolans verksamhet och att ständigt leta svar till det utforskade och sträva efter att göra förskolans uppdrag och mål bättre. Förskollärare behöver inte fokusera lika mycket på det som redan

fungerar eftersom det redan fungerar för sig självt, istället behöver blicken riktas i att personal på förskolan utvecklar det som inte fungerar lika för att vi på lång sikt ska kunna förbättra förskolan och samhället.

9.3 Om språk och flerspråkighet som demokratisk fråga

Uppfattning “flerspråkighet som möjlighet i ett demokratiskt samhälle” handlade om hur förskollärarna resonerar kring hur det flerspråkiga arbetet kan bidra till att barnen får möjlighet att utveckla demokratiska värderingar. FL1 beskrev att de barn som är svensktalande får tack vare sina flerspråkiga kompisar insikt i att det finns flera språk och utvecklar på så sätt en förståelse för demokratiska värden i förskolan. Vidare förklarade FL1 att det blir mer tydligt och konkret för barnen att uppmärksamma andra språk än om pedagoger generellt skulle göra det. Detta spår är även FL2 inne på, just att en flerspråkig förskola är en tillgång för alla barn. Att de naturligt får in arbetet med olika språk och kulturer i verksamheten på förskolan. Å andra sidan ska förskolan oavsett om de har barn med annat modersmål eller inte uppmärksamma olika kulturer och språk i förskolan. Om man i förskolan arbetar aktivt för att barn ska få syn på andra kulturer och språk så blir det heller inte lika främmande när väl ett barn med annat modersmål skulle skolas in på förskolan. Alla barn oavsett bakgrund gynnas av att lära sig fler språk än svenska. Därför borde undervisningen ha fler inslag av olika språk eller att uppmärksamma olika kulturer. Eftersom Sverige är ett land som präglas av mångfald så anser vi att arbetet med språkutveckling borde inkludera att fler språk, kulturer och traditioner uppmärksammas. Detta gör också att man inte separerar språkutveckling i allmänhet och språkutveckling för de barnen med annat modersmål än svenska. Det skulle ge pedagoger mer verktyg och riktlinjer för hur de ska agera som pedagoger. Om man arbetar med flerspråkighet kontinuerligt så kommer pedagoger också ha verktygen för att kunna möta ett mångkulturellt och flerspråkigt samhälle.

9.4 Förskollärarens komplexa uppdrag

Uppfattning “flerspråkighet som hinder för att uppfylla förskollärarens uppdrag” handlade om hur flerspråkighet kan vara ett hinder för att uppfylla förskollärarens uppdrag. Det första hindret var vårdnadshavarna, där det framkom att det var svårt att kommunicera med vårdnadshavarna på olika sätt. FL2 lyfte att man ofta bara samtalar om det “mest primitiva” vilket är ett intressant ordval. Man menade här på att man endast samtalade om barnet har ätit, sovit och bajsat och att det nästan var omöjligt att samtala om vilken tid barnet ska komma eller om det behövs vinterkläder. FL3 uppfattas å andra sidan ha en annan inställning till kommunikationen med vårdnadshavarna. Det framgick att vårdnadshavarna som inte har det svenska språket möjligtvis inte vill vara till besvär eller störa av ren respekt för personal och andra vårdnadshavare vilket kan vara orsaken till att samtalen ofta handlar om barnet i fråga har ätit eller sovit. FL3 menar mer att det är pedagogerna själva som släpper på aspekten att berätta för vårdnadshavarna vad barnen har lärt sig och vad de har gjort. I “läroplanen för förskolan” (Lpfö18, 2018, s. 8) står det skrivet att arbetslaget ska föra fortlöpande samtal med barns vårdnadshavare om barnets trivsel, utveckling och lärande. Detta är alltså något som pedagogerna ska ansvara för. Det ska inte läggas på vårdnadshavarna, utan då behöver man som förskollärare i ett arbetslag komma fram till sätt som kan möjliggöra att vårdnadshavare som inte pratar svenska att få ta del av barnens undervisning ändå. Det ligger mycket i förhållningssättet hur man som pedagog intresserar sig för olika språk och kulturer, och det är viktigt att visa icke-svensktalande vårdnadshavare att vi är intresserade av deras barn och att vi visar att vi vill samarbeta med dem för att barnet ska få en så bra vistelse på förskolan som möjligt.

Förskollärarna tog även upp det andra hindret som handlar om att det saknas kompetens och resurser för att uppfylla uppdraget som förskollärare. FL1 menade på att det finns en otydlighet i styrdokumentet när det kommer till att man som pedagog ska främja andra språk. Här ställs frågan om det handlar om att pedagoger ska lära sig ord på andra språk, att pedagoger generellt ska prata om olika språk. FL1 beskrev sedan vidare att man hade velat ha en gemensam syn och till och med en genomförandeplan för de barn som inte har det svenska språket, så att pedagogerna kunde samarbeta mellan avdelningarna och lära sig av varandra. Detta hade varit något att ta upp med rektorn på förskolan. För att förskollärare ska kunna sig tillräckliga och uppfylla sitt uppdrag så hade en gemensam syn och samtal mellan

pedagogerna möjliggjort att man tillsammans med rektor, eventuell specialpedagog eller andra insatser hitta verktyg och resurser som gör arbetet med barn med annat modersmål genomförs på ett sätt som får pedagoger att känna att de räcker till och att de har de resurserna som krävs.

Det tredje hindret som en förskollärare uttryckte var att barnen själva förknippar förskolan med det svenska språket och att de har sagt att de inte vill att deras språk ska spelas upp när de läser litteratur digitalt för att de inte vill att deras kompisar inte ska förstå. En tanke som uppstår här är om barnets uttryck kan vara ett kvitto på att flera språk inte uppmärksammas tillräckligt i verksamheten. Om pedagoger har som rutin att främja andra språk och tydliggör för alla barn att de ska lyssna på flera språk så kanske barnet i fråga hade känt sig trygg med att visa och lyssna på sitt eget språk i förskolan inför sina kompisar. Det som kan ha skett är just att en norm har uppstått för barnet och att denna norm är att på förskolan så pratar vi svenska. En åtgärd hade varit att man sitter med arbetslaget och kartlägger hur man som pedagoger kan anpassa undervisningen så att alla barn blir inkluderade utan att känna sig utpekade. Å andra sidan kan man inte heller tvinga ett barn att prata om sitt språk eller visa upp deras språk för de andra barnen, men om man redan från start har som rutin att uppmärksamma olika språk och visa att det är en del av förskolans vardag så kan denna norm suddas ut och istället stärka barnen som har ett annat modersmål än svenska. FL1 beskriver i sitt yttrande att det största hindret är att det är svårt som pedagog att lära ut det språket som man själv inte behärskar och att man får hitta olika sätt att arbeta med det. Det som är viktigt att påpeka är att förskolan inte har i uppdrag att lära ut ett för pedagogerna främmande språk, det som är av vikt är att vara medveten om att alla barn har olika bakgrund, religion, språk, könstillhörighet och etnicitet och att detta ska uppmärksammas i förskolan på olika sätt. Som Pramling Samuelsson & Sheridan (2016, s.79) beskrev i tidigare forskning så ska barn mötas av ett interkulturellt förhållningssätt. Tillsammans ska man i förskolan samtala, få berätta, läsa och uppmärksamma språk för att bygga grogrunden för barnets kommunikativa och språkliga utveckling. Att utveckla sitt språk är en av de mest fundamentala rättigheterna i samhället. Det gäller då att förskolan ger dessa barn de möjligheter som de har rätt till och att man planerar och utvärderar utbildningen efter detta.

10 Pedagogiska slutsatser och förslag till fortsatt forskning

Slutsatsen vi kan dra är att förskolan är en språklig arena för barn. Att utveckla ett interkulturellt förhållningssätt är viktigt för att anpassa utbildningen efter dagens mångkulturella Sverige. Förskollärare behöver resurser och verktyg för att uppfylla de mål om modersmål, som står i Läroplanen och andra styrdokument. Arbetet med flerspråkighet behöver användas som resurs för med barn annat modersmål än svenska, det är också gynnsamt för alla barn i förskolan att uppmärksamma olika språk, kulturer, och etniciteter eftersom det främjar demokratiska värderingar som förskolan ska förmedla.

Med det resultat som har framkommit, kan vi idag konstatera att det pågår ett arbete med flerspråkighet men att det dock inte är där vi hade önskat. Eftersom flerspråkighet är något som i grunden är ett stort intresse för oss båda så hade vi hoppats på att ett mer omfattande arbete hade varit en del av vardagen i förskolan. Resultatet har därmed påverkan på oss genom att vi får en större motivation till ett bredare arbete med flerspråkighet på vår framtida arbetsplats. Vi har genom denna studie fått kunskap om arbetssätt för att stimulera flerspråkiga barns språkutveckling. Vi har fått en insikt i att språk betyder mer än det verbala språket och det kommer göra att vi som förskollärare kommer ha en medvetenhet och agera för att alla barn oavsett bakgrund ska ha samma förutsättningar som alla andra barn att utveckla sitt modersmål och det svenska språket.

På samma vis som förskollärare arbetar med språkutveckling, behöver vi även arbeta med barn som inte talar svenska. Förskollärarna gav å andra sidan exempel på flera material och verktyg för att stödja flerspråkiga barns språkutveckling, bland annat TAKK, Polyglutt, TIFT, rim och ramsor, sånger och sagor. Det kan även konstateras att en flerspråkig förskola är en stor tillgång för alla barn. Språkutveckling och arbete med barn som har annat modersmål än svenska behöver inte göras skillnad på, fokus behöver ligga i att hitta strategier så att de flerspråkiga barnen kan komma vidare i sin språkutveckling. Att de har ett annat modersmål borde ses som en styrka än en svaghet. Som förskollärare behöver man ha en öppenhet och en sådan attityd som möjliggör att alla barn oavsett bakgrund känner sig inkluderade, sedda och accepterade. Frågor som väckts hos oss genom studien är hur man ska anpassa förskolans uppdrag efter dagens mångkulturella Sverige. Det behövs forskas mer om hur man kan förena olika kulturer och språk i svensk förskola samt att genomföra olika studier för att i sin tur

kunna påverka de nationella styrdokumenterna för förskolan. Det behöver finnas tydligare riktlinjer och mål för hur integrationen ska gå till i förskolan för att barn med annat modersmål ska ha möjlighet att utvecklas på ett positivt sätt utifrån sina erfarenheter och förutsättningar. Barns kultur, språk, erfarenheter och intressen ska vara utgångspunkten i förskolan. För att detta arbete ska lyckas behöver skolväsendet ta alla barn på allvar och se styrkan i olikheter, barnen kan inte uttrycka detta själva utan det är vår uppgift att kämpa för dem.

11 Referenslista

- Bjørndal, C. (2018). *Det värderande ögat: observation, utvärdering och utveckling i undervisning och handledning*. (Andra upplagan). Liber.
- Cekaite, A & Björk-Willén, P (2020). Svenska som andraspråk i förskolan: Utveckling i lek och lärarledda aktiviteter I A-L. Lindgren., N. Pramling., & R. Säljö. (Red.), *Förskolan och barns utveckling Grundbok för förskollärare* (2.rev.uppl.), Gleerups.
- Christoffersen, L., & Johannessen, A. (2015). *Forskningsmetoder för lärarstudenter*. Lund: Studentlitteratur.
- Damber, U. & Nilsson, J. (2015) Högläsning med förskolebarn – disciplinerande eller frigörande? I M. Tengberg., C. Olin-Scheller. (Red.), *Svensk forskning om läsning och läsundervisning*. Malmö: Gleerups.
- Eriksson, Barajas, K, Forsberg, C & Wengström, Y (2014) - *Systematiska litteraturstudier i utbildningsvetenskap - Vägledning vid examensarbeten och vetenskapliga artiklar*, . Stockholm: Natur & Kultur.
- Eriksen Ødegaard, E (2017), Berättande didaktik i en flerspråkig förskola, I Kultti, A & Harju-Luukkainen, (2017) *Undervisning i flerspråkig förskola*,. Malmö: Gleerups
- Evaldsson, A-C. (2020). Barns lek, socialisation och kamratgruppskulturer. I A-L. Lindgren., N. Pramling., & R. Säljö. (Red.), *Förskolan och barns utveckling Grundbok för förskollärare* (2.rev.uppl.),. Gleerups.
- God forskningssed (2017). Stockholm: Vetenskapsrådet. Tillgänglig på internet: <https://www.vr.se/analys/rapporter/vara-rapporter/2017-08-29-god-forsknings-sed.html>
- Harju, A & Åkerblom, A, (2020), Opening up new spaces for languaging practice in early childhood education for migrant children,. <https://web-p-ebsohost-com.ezproxy.ub.gu.se/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=8&sid=95aaa845-199a-4a5c-9d2f-37c00db5c2d5%40redis>
- Kultti, A & Harju-Luukkainen, H, (2017) *Undervisning i flerspråkig förskola*, Malmö: Gleerups

Kultti, A & Pramling, N (2017) Översättningsaktivitet i förskolan, I Kultti, A & Harju-Luukkainen, (2017) *Undervisning i flerspråkig förskola.*, Malmö: Gleerups

Liberg, C. (2020). Kommunikativ utveckling och utveckling av språkliga resurser i förskoleåldern. I A-L. Lindgren., N. Pramling., & R. Säljö. (Red.), *Förskolan och barns utveckling Grundbok för förskollärare* (2.rev.uppl.),. Gleerups.

Ljunggren, Å, (2015), Multilingual Affordances in a Swedish Preschool: An Action Research Project., <https://web-p-ebsohost-com.ezproxy.ub.gu.se/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=6&sid=f5bcfc31-63bb-4cc3-b3b7-2f38b7d44f69%40redis>

Pramling Samuelsson, I & Sheridan, S (2016). *Lärandets grogrund: perspektiv och förhållningssätt i förskolans läroplan.* 3. uppl. Lund: Studentlitteratur

Samuelsson, R., (2020),. Environments for Imitation: Second-Language Use and Development Through Embodied Participation in Preschool Routine Activities., <https://web-p-ebsohost-com.ezproxy.ub.gu.se/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=8&sid=f5bcfc31-63bb-4cc3-b3b7-2f38b7d44f69%40redis>

Sandell Ring, A (2021). *Mångfaldens förskola: flerspråkighet, omsorg och undervisning.* Upplaga 1 Lund: Studentlitteratur

Sheridan, S & Gjems, L, (2017), Preschool as an Arena for Developing Teacher Knowledge Concerning Children's Language Learning., <https://web-p-ebsohost-com.ezproxy.ub.gu.se/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=4&sid=842f2506-14b2-4239-aef3-0f02278946eb%40redis>

Skolverket. (2018). Läroplan för förskolan: Lpfö 18. Stockholm: Skolverket, Hämtad från: <https://www.skolverket.se/undervisning/forskolan/laroplan-for-forskolan/laroplan-lpfo-18-for-forskolan>

Skolinspektionen (2017). Förskolans arbete med flerspråkiga barns språkutveckling (400–2015:7428): Hämtad från: <https://www.skolinspektionen.se/sv/Beslut-och-rapporter/Publikationer/Granskningsrapport/Kvalitetsgranskning/forskolans-arbete-med-flersprakiga-barns-sprakutveckling/>

Slotte, A & Maury, O (2017) Stimulerande språkmöten som stöd för språkmedvetenhet, I Kultti, A & Harju-Luukkainen, (2017) *Undervisning i flerspråkig förskola.*, Malmö: Gleerups

Starrin, B. & Svensson, P. -G. (1994). *Kvalitativ metod och vetenskapsteori*. Lund: Studentlitteratur.

Strömqvist, S. (2003). Barns tidiga språkutveckling. I Bjar,L & Liberg, C (Red.), *Barn utvecklar sitt språk* Studentlitteratur AB.

Svensson, L. (1989). Fenomenografi och kontextuell analys. I Säljö, R., (Red.), (1989) *Som vi uppfattar det: Elva bidrag om inläring och omvärldsuppfattning*. Lund: Studentlitteratur.

Svensson, L & Åkerblom, A, (2015) Fenomenografi om undervisning i förskolan, I Åkerblom, A, Hellman, A & Pramling, N, (2015) *Metodologi - för studier i,om och med förskolan*

Wedin, Å (2017). *Språkande i förskolan och grundskolans tidigare år*. 2. uppl. Lund: Studentlitteratur

12 Bilagor

12. 1 Bilaga 1: Mail till deltagare

Hej!

Våra namn är Lova Kronlid och Rebecka Lindström, vi går termin 6 på förskolläraryrket och nu är det dags för oss att skriva vårt examensarbete. Vårt examensarbete handlar om språkutveckling och hur förskollärare arbetar med detta i förskolan. Vi är intresserade av dina värdefulla erfarenheter och tankar, och detta vill vi göra genom en kvalitativ intervju.

Intervjuerna är planerade att hållas under vecka 47 och sker digitalt via Zoom/Teams eftersom det är lätt för oss att spela in intervjuerna samt att det blir enklare för dig att hitta en lucka i ditt schema. Intervjun pågår i max 30-40 minuter. Vi erhåller ett yrkesetiskt förhållningssätt och därför hålls din och förskolans identitet anonym i studien. Dina svar kommer efter intervjun transkriberas för att sedan analyseras av oss i studien.

Vi hoppas att du vill delta i vår intervju! Återkom gärna med förslag på datum och tider som du kan senast 18/11.

Med vänliga hälsningar, Rebecka och Lova

Kontaktuppgifter:

Lova Kronlid:

Telefonnummer: 070-0559261

Mail: guskronllo@student.gu.se

Rebecka Lindström:

Telefonnummer: 070-4530359

Mail: becka_lindstrom@hotmail.se

Vår handledare:

Alexandra Söderman:

Mail: alexandra.soderman@gu.se

12.2 Bilaga 2: Intervjufrågor

Språkutveckling:

1. I vårt examensarbete är vi särskilt intresserade av frågor kring barns språkande och språkutveckling. Först och främst undrar vi därför om du skulle kunna berätta om hur ni arbetar med barns språkutveckling ”en vanlig vecka”, både i form av planerad undervisning och i andra situationer?
2. Det finns ju en rad olika sätt att definiera ”språk”; vad är det för dig? (Är det t ex det talade språket? Att kunna förstå? Kommunikation? Bilder? Lek? Annat?)
3. Kan du berätta om någon gång då du märkt att det språkutvecklande arbetet lyckats? Vad var det som gjorde det lyckat? Vad var din roll? Vad var det för barngrupp? Vad var det för arbetslag?
4. Kan du berätta om någon gång när det språkutvecklande arbetet inte gått som du tänkt dig, alltså när det inte gett resultat?

Flerspråkighet

5. Har du erfarenhet av att ha haft barn i barngruppen som inte har svenska som modersmål/inte talar svenska alls? Hur har det arbetet varit? Har du något exempel på verktyg/material ni använde?
6. Vad är skillnaden mellan att arbeta språkutvecklande med flerspråkiga barn jämfört med de som har svenska som modersmål? Kan du ge några konkreta exempel på olika metoder eller arbetssätt?
7. Upplever du att du får de resurserna/förutsättningarna som behövs för att genomföra ditt arbete med flerspråkighet?
8. Har verksamheten en gemensam och strukturerad handlingsplan eller policy förutom läroplanen i ert arbete med flerspråkighet? Följer ni upp arbetet? Hur vet ni om det ni gör är framgångsrikt eller ej?
9. Hur skulle flerspråkighet kunna möjliggöra förståelsen för barns olikheter när det gäller till exempel kultur och språk kopplat till demokratiska värden i förskolan enligt dina erfarenheter?

10. Vad är viktigt för dig gällande kontakten med vårdnadshavare som inte kan svenska? Skiljer det sig från vårdnadshavare som pratar svenska? Vilka hinder samt möjligheter ser du?
11. Finns det något kring språkutvecklande arbete och då särskilt flerspråkighet som du önskar att du hade vetat när du var precis ny i yrket? Vad?
12. Vad försöker du använda för förhållningssätt i din roll som förskollärare för att gynna flerspråkighet?
13. Är det något övrigt du vill tillägga om detta ämne: språkutvecklande arbete och flerspråkighet i förskolan?